

Dels referèndums d'autodeterminació, segons convingui

written by Sebastià Sardiné | 27 de setembre de 2022

Al Canadà, s'han celebrat dues convocatòries de referèndum d'autodeterminació malgrat no estar previst aquest dret en la seva constitució. El 1980, el *No* va representar el 59,56% amb un percentatge de participació del 85,60%) i, a l'últim, celebrat el 1995, el *No* havia baixat 50,56% amb un nivell més elevat de participació: 94,5%. I malgrat haver perdut per mig punt, l'organisme equivalent al Tribunal Constitucional espanyol va dir de defensar que no es podia anar contra la voluntat d'un poble. Amb la seva Llei de Claredat, donava pautes per admetre-la a tràmit en cas que els resultats així ho demostrassin en pròximes ocasions.

A escala global, es detecten dues tendències: alguns estats afavoreixen la celebració de referèndums mentre que en altres, han declarat la seva independència sense tants de formalismes i relativament amb poc temps, amb les conseqüències d'un canvi tan radical.

Fem un resum i repàs de com està el panorama mundial a hores d'ara. A Libèria es va guanyar el referèndum el 1846, Noruega el 1905. El 1933 Austràlia Occidental va votar independitzar-se, amb el rebuig de la Cambra dels Comuns britànica. El 1944 Islàndia. El 1946, Dinamarca no acceptà el de les illes Fèroe, si bé ara diu que n'acceptaria el resultat. El 1967, Puerto Rico. El 1958 la Polinèsia francesa i Guinea. El 1960 Mali s'independitzà de França. El 1990, Eslovènia i el 1991, post *perestroika*, s'independitzaren de l'URSS: Estònia, Letònia, Lituània i Geòrgia. També Ucraïna, el mateix dia Transníttria i uns dies més tard l'Alt Karabakh i Uzbekistan. De Iugoslàvia, se separaren Croàcia i Macedònia l'1-12-1991. El 1992, Bòsnia

i Hercegovina. Kosovo amb un 99,98% ho fa de Sèrbia, amb la declaració de 17-2-2008. El 1993, Eritrea amb un referèndum supervisat per l'ONU, s'independitza i es fa un altre referèndum a Puerto Rico. El 1998 se celebrà el tercer referèndum a Puerto Rico que decideix amb un 46,5% dels vots, ser territori no incorporat dels EUA. El 1999, Timor Oriental, afavorit per l'ONU, esdevé independent *de facto* el 2002. El 2006, es convoca el referèndum d'Ossètia del Sud, sense ser reconeguda per cap estat de l'ONU, estant dos anys sols lluitant per la seva llibertat fins que el 2008 va ser reconeguda per Rússia i Nicaragua. El 2009, s'hi adhereixen Veneçuela, i dos altres estats molt petits, Nauru i Tuvalu. Montenegro fa també un referèndum per separar-se de Sèrbia en què la UE va exigir una participació superior al 50% i que el Sí superes el 55%: va guanyar el Sí per un 55,5%. El 2011, Sudan del Sud guanyà la seva independència amb el 98-99% dels vots. El 2014, Escòcia perd pel 55,3% dels vots (amb el joc brut de la Gran Bretanya). El 2018, Nova Caledònia no assoleix la independència de França si bé incrementa el nombre de partidaris de la independència. El 2019, Bouganville vota independència amb el 97,7%, encara que el resultat no fou vinculant i cal ser ratificat pel parlament nacional.

La intervenció de les autoritats i òrgans parlamentaris dels països en l'organització de referèndums d'independència obliga sempre a les parts implicades dels estats democràtics a negociar i a enraonar (verb que no existeix en castellà i que significa parlar però amb la connotació de fer-ho llargament i profunda, en calma i de bona fe). És un fet prou evident per als catalans que la "taula de negociació" és el preu pagat pels indults que a més han estat condicionats, al marge i prescindint de les normes internacionals que reconeixen els drets dels pobles-nacions-minories nacionals a l'autodeterminació. El que aplica l'Estat a Catalunya no són els principis democràtics, ni les lleis internacionals acceptades (art 10 i 96.1 CE), sinó el maquiavèl·lic "El fi justifica els mitjans"; és a dir, que la finalitat de

l'“estado” és impedir el referèndum d'autodeterminació de Catalunya independentment de quins siguin els mitjans emprats per evitar-ho com queda evident en les clavegueres, relats falsos, *lawfare*... i amb la complicitat i coordinació de tots els poders de l'Estat per impedir-ho, i malgrat el retrocés que implica en els valors democràtics (democràcia inversa) i la *contraditio in terminis* si tenim en compte que Espanya ha reconegut, després de referèndums, tants nous estats.

L'actual voluntat i procés actual de la guerra russa, de refundació de l'URSS, començant pel Donetsk i Lugansk més Crimea, és un conflicte que es remunta al 2014 amb els guanys assolits amb els referèndums que es van dur a terme en aquestes repúbliques russes i que convindria revisar, ja que foren i són el resultat del quefer continuat d'ucraïnesos que, com a *euromadians* (pro Ucraïna europea) s'enfrontaren –en el si de la guerra bruta– als prorussos del president Viktor Yanukóvich (previ a la suspensió per Nikola Azárov dels acords d'associació amb la Unió Europea). Rússia, que recolzava aquells referèndums d'autonomia, ho aprofità per envair Crimea, país que encara ocupa. Aquest apropament d'Ucraïna a Occident, a l'OTAN més concretament, és la clau del conflicte: un xoc entre blocs antagònics que persegueixen el mateix, el control geoestratègic i ideològic de tot, i de retornar a la «guerra freda» –ara calenta. Hi ha sempre més raons per la Treva i Pau que per la guerra, i d'aquí que els hagi ofert, a través de les seves ambaixades a Madrid, Consell d'Europa i ONU, una “Proposta de Pau i Treva globals”, que obvien. No m'interessen les raons que esgrimeixen els blocs Rússia-Xina *versus* EUA/UE, o a l'inrevés, altres escenaris enfrontats, sinó que l'important són nous referèndums que es promocionen ara, aquest setembre de 2022, a la mateixa zona, per les mateixes causes.

Resulta contradictori i desconcertant que no sempre se segueixi o compleixin aquests principis de respecte al dret a l'autodeterminació, com és el cas dels referèndums encara en

suspens de Catalunya i del Sàhara Occidental. Actualment, Rússia finança, recolza i impulsa els referèndums en territoris fronterers (Donetsk, Lugansk i altres) que pertanyen a altres estats independents. És legítim? La comunitat internacional en reconeixerà els resultats? Quina “comunitat internacional”: la del bloc de l’Est –versió de Serguei Lavrov, ministre d’afers estrangers rus que defensa que “els pobles dels respectius territoris han de decidir el seu futur”, opinió que coincideix amb la no aprovada llei soviètica de successió post URSS–, o bé la de Jens Stoltenberg, secretari general de l’OTAN, que defensa els criteris del bloc de l’Oest segons el qual “les consultes no tenen legitimitat i no canvien la naturalesa de l’agressió Rússia contra Ucraïna”?

Segons la versió russa, França podria afavorir un referèndum a Catalunya només per aconseguir que aquest territori tornés a pertànyer-hi, *return nation*, Tractat de Ryswich, de 21 setembre 1697, pel qual l’Hispanorum rex –no Espanya– va recuperar no només la Catalunya-estat, sinó a més, les fortaleses de Mons, Luxemburg i Kortrijk. Si ara Espanya afavorís la “recuperació” via referèndum dels territoris regalats a França pel Tractat dels Pirineus de 1659 (que cal no oblidar que es va produir sense el consentiment de les Corts ni del poble català dels dos costats del Pirineu), què en diria, França? I la Catalunya del Sud i del Nord?

Si partim de la versió de l’OTAN, la majoria de les independències a les quals s’ha fet referència no serien vàlides, amb excepcions, és clar. I és aquí, en les excepcions al dret de tot poble a autodeterminar-se, en aquest punt que ens fan la punyeta.

Al Sàhara Occidental, l’ONU li atorgà el dret a un referèndum, que Espanya negà. Kosovo s’independitzà, però Rússia i Espanya, no el reconeixen. Catalunya fa un referèndum emparat pel dret internacional –coincidint amb l’apreciació de Sergei Lavrov– el guanyem i, ai las, els nostres polítics empresonats

i exiliats es fan enrere suspenent-lo i sense donar a la comunitat internacional la possibilitat de recolzar-nos. D'aquí la paradoxa del "De llei a llei", ja que una cosa és la Declaració Unilateral d'Independència (formal o declarativa: art. 3 Convenció de Montevideo 1933 i 2015: "la independència política d'un estat, és independent a la del seu reconeixement") i altra cosa és que siguis reconegut de dret i de fet per altres estats. Dins de la Unió Europea, es diu que: "si una part d'un estat membre s'independitza, deixa de formar part dels estats membres de la UE": Pia Ahrenkilde dixit el 2013. És un càstig? Tot això i més. Un grup d'advocats estem disposats a explicar-ho quan faci falta i si ens ho demanen, per deixar clars conceptes bàsics que cap polític ni partit donen al poble català –es deuen pensar que som carallots!

Som minoria nacional, amb dret a l'autodeterminació. Fem-la i publiquem-la *erga omnes*. Ens en sortirem!